

Maskun Lemun, Askaisten ja Kanta-Maskun ranta-kohteiden luontoselvitysarvio

Maskussa 15.11.2016

Rantamaisemaa Maskun Lemun Oukkulanlahdelta.

Senja Vainioranta

Luontotieto Vanamo

Sisällys

1. Luontoselvitysarvion tausta ja tavoite.....	1
2. Toteutus	1
3. Tulokset.....	2
3.1. Rantakohteet Natura2000-alueiden naapurissa	2
3.2. Muut rantakohteet	14
4. Johtopäätökset	15
5. Kirjallisuus	15

1. Luontoselvitysarvion tausta ja tavoite

Maskun ranta-alueille laaditaan rantaosayleiskaava vuosien 2016 ja 2017 aikana, jota varten kartoitettiin uusien, rannassa sijaitsevien loma-asuntorakennuspaikkojen luontoarvot. Erityishuomio kiinnitettiin Natura2000-alueiden ja luonnonsuojelualueiden läheisyydessä oleviin suunnitteilla oleviin rakennuspaikkoihin, jotta voitiin arvioida onko kaavalla merkittäviä vaikutuksia Natura-alueen luontoarvoihin. Nämä loma-asuntorakennuspaikat sijaitsevat pääosin entisen Lemun alueella. Lisäksi kartoitettiin myös muut kaava-alueella olevat kunnan uudet loma-asuntorakennuspaikat. Työn tarkoitus oli selvittää, ovatko aikaisemmin alueelta laaditut luontoselvitykset riittäviä uusien rakennuspaikkojen kaavoitusta varten vai tarvitaanko tarkempaa luontoselvitystä.

2. Toteutus

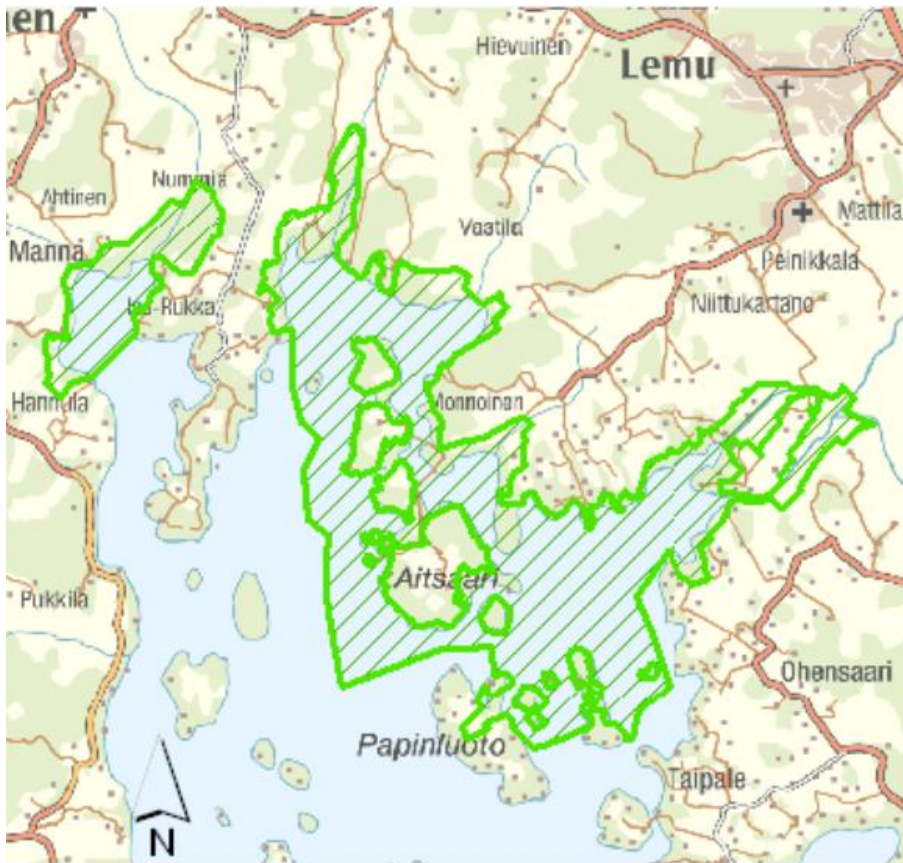
Suunnitteilla olevan rantaosayleiskaavan alueelta on tehty aiemmin muutamia luontoselvityksiä, joihin perehdyttiin (Saarinen 1984, Matikainen & Lievonon 2001, Suomen Luontotieto Oy 2002, Enviro 2012). Suunnittelualueella sijaitsee laaja Oukkulanlahden Natura-alue sekä pienehköjä Lemun lehtoalueita, jotka kuuluvat Naturaan. Koska osa uusista rakennuspaikoista sijaitsee Oukkulanlahden Natura2000-alueen naapurissa, pyrittiin arvioimaan näiden rakennuspaikkojen vaikutuksia Natura-alueella tavattaviin EU:n lintudirektiivin liitteen 1 lintulajeihin.

Uusiin loma-asuntorakennuspaikkoihin tehtiin maastokartoitus 1.9.2016 ja saarella sijaitseviin rakennuspaikkoihin 22.10.2016. Kohteissa ei tehty pesimälintulaskentaa jo kartoituksen myöhäisen ajankohdan vuoksi. Rakennuspaikkojen luonto kuvattiin ja kiinnitettiin huomiota kohteiden luontoarvoihin erityisesti suojeltavien lintulajien kannalta.

3. Tulokset

3.1. Rantakohteet Natura2000-alueiden naapurissa

Osa suunnitteilla olevista loma-asuntorakennuspaikoista sijaitsee Lemun ja Askaisten Oukkulanlahden Natura2000-alueen (katso Kartta 1) rajan tuntumassa tai osin alueen sisällä. Oukkulanlahden Natura2000-alueet ovat SPA-alueita (engl. special protection areas) eli alue on suojeltu EU:n lintudirektiivin perusteella. Tämän lintudirektiivin tavoitteena on ko. lintulajien suotuisan suojelutason säilyttäminen tai sen palauttaminen ennalleen. Tällöin alueella toteutettavat hankkeet eivät saa merkittävästi heikentää suojeltavien lintulajien elinympäristöä. Käytännössä alueen suojelu toteutetaan luonnonsuojelulailla, vesilailla ja sopimuksilla. Jo alueen seutukaavan mukaan rakennussuunnittelussa on otettava huomioon, ettei rakentaminen heikennä alueen suojeluarvoa.

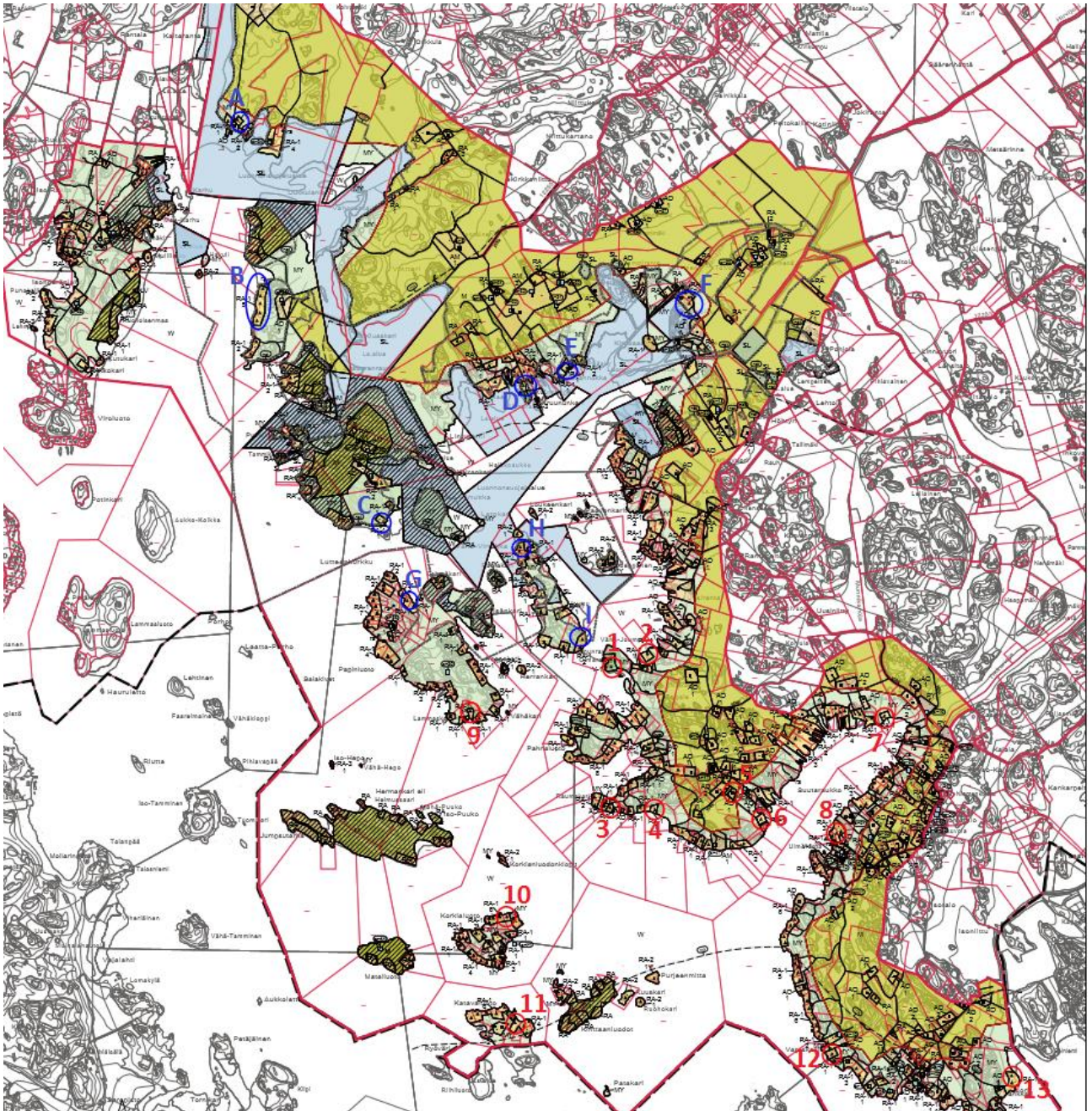
Kartta 1. Oukkulanlahden Natura2000-alue. (kuva lainattu ymparisto.fi -sivuilta)

Oukkulanlahden Natura2000-alueella tavataan noin 25 lintudirektiivin liitteen I mukaista suojeltavaa lintulajia. Näistä alueella pesiviä lintuja ovat mustakurkku-uikku (*Podiceps auritus*), niittysuohaukka (*Circus pygargus*), ruskosuohaukka (*Circus aeruginosus*), teeri (*Tetrao tetris*), kurki (*Grus grus*), kalatiira (*Sterna hirundo*), pikkulepinkäinen (*Lanius collurio*), kaulushaikara (*Botaurus stellaris*), palokärki (*Dryocopus martius*) ja peltosirkku (*Emberiza hortulana*). Muut tavattavat lintudirektiivin I lajit joko pesivät alueella epäsäännöllisesti tai ovat saattaneet jossain vaiheessa pesiä alueella, käyttävät aluetta ruokailupaikkana tai levähtävät alueella. Näitä lajeja ovat ampuhaukka (*Falco columbarius*), suokukko (*Calidris pugnax*), liro (*Tringa glareola*), harmaapäätikka (*Picus canus*), huuhkaja (*Bubo bubo*), lapintiira (*Sterna paradisaea*), laulujoutsen (*Cygnus cygnus*), luhtahuitti (*Porzana porzana*), mehiläishaukka (*Pernis apivorus*), pyy (*Tetrastes bonasia*), räyskä (*Hydroprogne caspia*), sinisuohaukka (*Circus cyaneus*), uivelo (*Mergellus albellus*), heinäkurppa (*Gallinago media*) ja kalasääski (*Pandion haliaetus*). Alueella saalistaa nykyään säännöllisesti myös merikotka (*Haliaeetus albicilla*). Huomionarvoisin ja harvinaisin alueen pesimälintu on niittysuohaukka, jota tavataan koko maassa vuosittain arviolta 2-5 paria.

Oukkulanlahden, Halkkoaukon ja Rukanaukon matalissa ja ruovikkoisissa (*Phragmites australis*) lahdissa ja rannoilla pesivä linnusto on erittäin monipuolinen, erityisesti ruovikkolajien osalta. Pesimälinnuston lisäksi alue on tärkeä ruokailu- ja levähdyspaikka muuttolinnuille. Alueen hoidon haasteena on rantojen ruovikoiden umpeenkasvu, jolloin vesilinnuille tärkeät suojaiset ruovikkolampareet katoavat. Ruovikon hallitseva asema vähentää luonnon monimuotoisuutta ja samalla lintulajiston monipuolisuutta Toisaalta suojeltaviin ranta- ja avomaalintuihin vaikuttaa erityisesti merenrantaniittyjen käyttö: monet lajit hyötyvät laiduntamisessa syntyvistä matalista rantaniityistä ja kärsivät ruovikoitumisen aiheuttamasta vesiyhteyden puuttumisesta. Jopa 100 metrin levyinen ruovikko hankaloittaa ravinnon saatavuutta eikä tällöin synny puolisukeltajille ja kahlaajille tärkeitä pohjalietepaikkoja. Myös vieraat pienpedot, minkki ja supikoira ovat yleistyneet 70-luvulta ja verottavat lintukantaa. Sukeltajasorsakantoihin vaikuttaa merenpohjan ylirehevöityminen, jota lisää maatalousvaltaiselta valuma-alueelta mm. Hirvijokea pitkin tuleva ravinnekuormitus. Varsinkin Hirvijokea pitkin tapahtuvan veneilyn on todettu häiritsevän vesilintuja ja vaikuttavan mahdollisesti pesintään.

Tällä Natura-alueella tavattuja ensisijaisesti suojeltavia luontotyyppejä ovat merenrantaniityt ja kuivat ja tuoreet niityt ja tärkeitä luontotyyppejä jokisuistot ja lehdot. Alueelta on löydetty pari viitasammakon kutupaikkaa (Enviro 2012). Alueen muutonaikaisesta linnustosta on niukalti tietoa (vain kevät 2000, Matikainen & Lievonen) ja vertailutieto puuttuu.

Suunnitteilla olevassa rantayleiskaavassa on 13 Natura-alueen naapurissa sijaitsevaa loma-asuntorakennuspaikkaa (katso Kartta 2), joista kolme sijaitsee saarella. Rakennuspaikat on kuvattu tarkemmin seuraavissa luvuissa.

Kartta 2. Kanta-Maskun ja Lemun rantaosayleiskaavan luonnos. Naturen läheisyydessä sijaitsevat uudet lomarakennuspaikat on merkitty sinisillä ympyröillä (A-I) ja muut kaavan uudet lomarakennuspaikat punaisilla ympyröillä.

3.1.1. Rakennuspaikka A

Rakennuspaikka A sijaitsee Askaisissa (katso Kartta 2) ja se ei rajaudu merenrantaan. Ympärillä on vanhoja lomarakennuspaikkoja, metsää ja pohjoispuolella hakkuuaukea. Rakennuspaikan eteläpuoliselta sivulta on muutaman kymmenen metrin matka Natura-alueelle ja luonnonsuojelualueelle Oukkulanlahdelle. Tällä alueella Oukkulanlahden rannassa on kuitenkin jo neljä nykyistä rakennuspaikkaa. Muutaman sadan metrin päässä rakennuspaikan itä- ja länsipuolella on laajat, ruovikkoiset Oukkulanlahden suojellut laidunalueet.

Tontin maasto on tiheää nuorta mäntymetsää (*Pinus sylvestris*) ja koivikkoa (*Betula spp*) (katso Kuva 1) ja rakennuspaikalle kulkee heinittynyt tie. Korkeusvaihtelut ovat pieniä eikä alueella ole erityisiä luontoarvoja. Kun huomioidaan jo olemassa olevien rakennuspaikkojen sijainti alueella, tämä rakennuspaikka ei merkittävästi heikennä alueen suojeluarvoa. Tontilta puuttuu vesiyhteys, joten rakentaminen ei luultavasti lisää vesiliikennettä.

Kuva 1. Rakennuspaikka A:n maisemaa

3.1.2. Alueen B viisi rakennuspaikkaa

Alueella B on kaavaluonnoksessa viisi suunniteltua rakennuspaikkaa loma-asunnoille (katso Kartta 2). Aitsaaren keskiosassa olevat tontit rajautuvat merenrantaan, joka toimii myös Natura-alueen rajana. Aluetta ympäröi vanha hoidettu mäntymetsä ja nykyisille loma-asuntotonteille on alle parin sadan metrin matka. Rakennuspaikalle ei kulje ajotietä.

Rakennuspaikan ranta on ruovikoitunut muutaman kymmenen metriä merelle päin. Rakennuspaikat ovat pääosin merelle viettävällä rinteellä, jossa on suuriakin korkeusvaihteluita. Maasto on hoidettua, mäntyvaltaista (*Pinus sylvestris*) tuoretta kangasmetsää eikä alueella ole erityisiä luontoarvoja. Rantoja varjostavat tervalepät (*Alnus glutinosa*). Rakennuspaikkojen suurin haittatekijä linnustolle saattanee olla lisääntyvä veneliikenne lahdella.

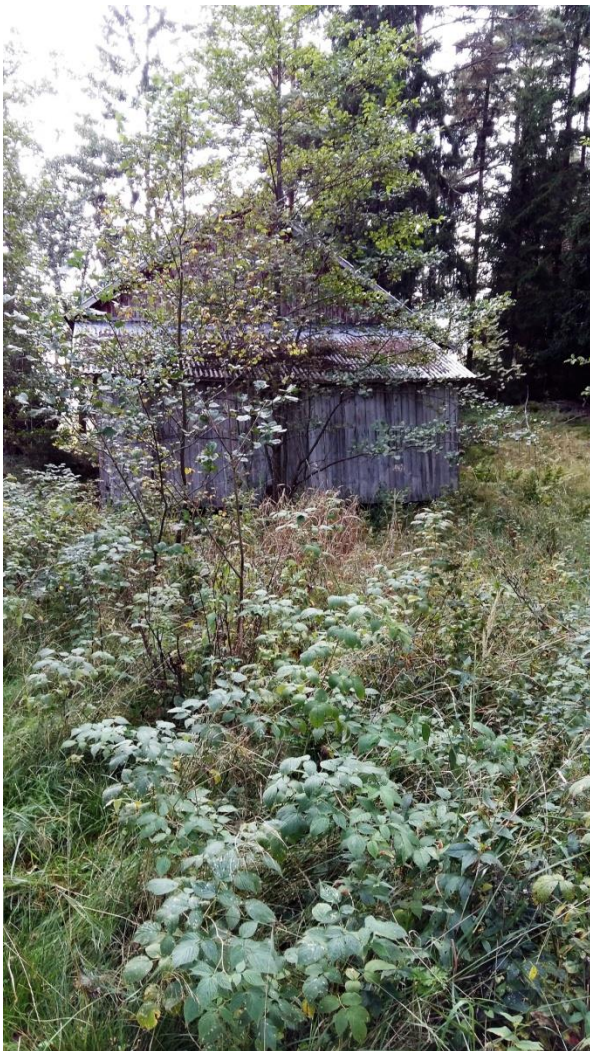

Kuva 2. Rakennuspaikka B:n rantamaisemaa korkeimmalta kohdalta.

3.1.3. Rakennuspaikka C

Rakennuspaikka C sijaitsee Lemun Aitsaassa ja sen ranta rajautuu Lutteenkurkun merialueeseen (katso Kartta 2). Ranta on myös Natura-alueen raja. Tontille ei johda ajotietä vaan kapea polku. Nykyiset loma-asunnot sijaitsevat vajaan 200 metrin päässä molemmin puolin rakennuspaikan rantaa.

Alueen ranta on ruovikoitunut muutaman kymmenen metriä merelle päin. Rakennuspaikan rannassa on pieni kivikkoinen niemeke ja tontilla vanha rakennus ja heinittynyt piha-alue. Niemekettä käytetään yksityisenä venepaikkana. Rakennuspaikkaa ympäröi mäntyvaltainen kuivahko kangasmetsä. Metsäalueen korkeusvaihtelut ovat suuria ja peruskallio monin paikoin näkyvissä. Rakennuspaikalla ei ole erityisiä luontoarvoja.

Kuva 3. Vanhaa rakennuskantaa rakennuspaikalla C.

3.1.4. Rakennuspaikka D

Rakennuspaikka D sijaitsee Kuurnanpäässä kunnan uimarannan naapurissa (katso Kartta 2). ja tontin lävitse kulkee uimarannalle vievä tie. Tontilla sijaitsee myös uimarannan parkkialue sekä yksityinen venepaikka ja ympäristöön on rakennettu tiheästi loma-asuntoja. Länsi- ja itäpuolelta merenrantaan rajautuva rakennuspaikka on osa niemeä ja niemen ranta toimii myös Natura-alueen rajana. Kuurnanpään ja Kaidanpään välinen lahti on matala ja liejupohjainen ja lahdella on todettu olevan yksi Natura-alueen suurimmista sorsalintukeräytymistä (Matikainen & Lievonen 2001).

Rakennuspaikan maasto on koivuvaltaista, hyvin tiheää nuorta lehtimetsää (kuva 4). Aluskasvillisuus on varjoisuuden vuoksi niukkaa koostuen joistain sanikkaisista (*Pteridophyta*) sekä heinistä (*Poaceae*) ja ranta on voimakkaasti ruovikoitunut. Tontin keskiössä on avokalliosaareke. Rakennuspaikalla ei ole erityisiä luontoarvoja. Kun huomioidaan alueen nykyinen tiheä rakennuskanta ja käyttö yleisenä uimarantana sekä käyttö venepaikkana, suunniteltu rakennuspaikka ei merkittävästi vaikuta Natura-alueen luontoarvoihin.

Kuva 4. Kuurnanpään suunnitteilla olevan rakennuspaikan maastoa.

3.1.5. Rakennuspaikka E

Rakennuspaikka E rajoittuu Halkonaukon Kruununkarin merialueen rantaan (katso Kartta 2) ja tontti on Natura-alueen sisällä. Nykyiset loma-asunnot sijaitsevat muutaman kymmenen metrin päässä rakennuspaikalta rannan molemmin puolin. Halkonaukon merenlahti on Natura-alueen linnustoltaan runsaimpia seutuja.

Rakennuspaikka on avoin, puuton ja pienialainen, matala rantaniitty, joka on tällä hetkellä aidattu lammaslaitumeksi. Tontin rannassa on nyt vain muutama pienialainen ruovikkoalue. Suunnittelualueen luoteispuolella aukeaa yhtenäinen, pitkä ja kapea peltoalue. Merenrantaniityt kuuluvat luonnonsuojelulain ensisijaisesti suojeltaviin luontotyyppeihin ja ne ovat tärkeitä elinympäristöjä monille taantuneille niitty- ja avomaan lintulajeille, joten tämä rakennuspaikka vaatii tarkempaa kartoitusta. Rakennuspaikan suojeluarvoa laskevat nykyiset vieressä olevat lomarakennukset, joista saattaa koitua häirintää lintujen pesinnälle.

Kuva 5. Lammaslaidun rakennuspaikalla E.

3.1.6. Rakennuspaikka F

Rakennuspaikka F sijaitsee Lemun Luodonmaalla Halkonaukkoon laskevan Vähäjoen varressa (katso Kartta 2). Vähäjoki on entinen Hirvijoen haara, joka laskee mereen muutaman sata metriä idempänä Hirvijoen laskukohdasta. Rakennuspaikka rajoittuu lounaissivultaan Natura-alueeseen ja luonnonsuojelualueeseen. Suojelualueen maasto on rakennuspaikan sivulla jyrkkää, kuusivaltaista, luonnontilaista kalliorinnettä. Tontti rajautuu itäpuolelta Vähäjoen laajaan ruovikkoon ja viereiseen lomarakennukseen.

Rakennuspaikan maasto on metsäisistä osistaan kuivaa lehtoa; puusto on lähinnä nuoria koivuja (*Betula sp*), tammia (*Quercus robur*), pihlajaa (*Sorbus aucuparia*), haapaa (*Populus tremula*) ja pajua (*Salix sp*). Aluskasvillisuus on muun muassa kurjenpolvea (*Geranium sp*), nokkosta (*Urtica dioica*) ja heiniä (*Poaceae sp*). Tontilla on heinittynyt piha-aukeama, jossa on vanha varasto. Rakennuspaikan maastossa ei ole suojeltavia erityisiä luontoarvoja. Vähäjoen lähes umpeenkasvanut ruovikkoalue tarjoaa monille ruovikon lintulajeille pesimäympäristön, jonka vuoksi rakennuspaikan mahdollinen merkitsevin haitta Natura-alueelle on jokea pitkin tapahtuvan veneilyn lisääntyminen.

Kuva 6. Rakennuspaikan F piha-aukeamaa.

3.1.7. Rakennuspaikka G

Rakennuspaikka G on Papinluodon saaren pohjoisrannalla, kapean lahden länsipuolella (katso Kartta 2). Natura-alueen raja kulkee lahden itäsivua pitkin. Ainut kulkuyhteys rakennuspaikalle on vesiteitse. Tontin molemmin puolin ovat nykyiset lomarakennuspaikat ja uudelle rakennuspaikalle jääkin tilaa niukanlaisesti.

Rakennuspaikan maasto on kuusivaltaista tuoretta kangasmetsää ja ranta on jyrkkäreunainen ja kallioinen. Rakennuspaikalla ei ole erityisiä suojeltavia luontoarvoja. Kapeahko lahti on lähes kokonaan korkean ruovikon peitossa lukuun ottamatta kapeaa kulkuväylää mökeille. Oletettavasti kahdelle nykyiselle lomarakennukselle on säännöllistä veneliikennettä ruovikon kulkuväylää pitkin, joten uudesta rakennuspaikasta ei koidu merkittävästi häirintää ruovikon vesilinnuille ja kahlaajille.

Kuva 7. Rakennuspaikan G maisema lahteen.

3.1.8. Rakennuspaikka H

Rakennuspaikka H on Joumon saaren pohjoispäässä (katso Kartta 2) ja sinne kuljetaan vesiteitse. Natura-alueen raja kulkee rakennuspaikan rantaviivaa pitkin. Lähin nykyinen lomarakennus on muutaman kymmenen metrin päässä tontin eteläpuolella ja saaren pohjoiskärki on melko tiheään rakennettu.

Rakennuspaikka on jyrkkä, jäkäläinen kallion kieleke, jossa kasvaa harvakseltaan kitukasvuisia mäntyjä. Tontilla ei ole erityisiä suojeltavia luonnonarvoja. Ranta rakennuspaikan edustalla on ruovikon peitossa muutaman kymmenen metrin päähän merelle. Rakentamisen suurin haittatekijä Natura-alueelle lienee veneliikenteen lisääntyminen.

Kuva 8. Näkymä merelle rakennuspaikalta H.

3.1.9. Rakennuspaikka I

Rakennuspaikka I on Joumon saaren eteläosassa (katso Kartta 2) ja sinne kuljetaan vesiteitse. Natura-alueen raja kulkee rakennuspaikan rannan sivuitse ja suunnittelualueelta on muutaman kymmenen metrin matka nykyiselle lomarakennukselle.

Rakennuspaikka on lehtipuuvaltainen, kallioinen rinnetontti. Rannalla on runsaasti tervaleppää ja korkeammalle mentäessä puusto vaihtuu havupuiksi. Rannassa on muutama kymmenen metriä ruovikkoa, joka on ajettu pois tontin edustalta. Rakennuspaikalla ei ole erityisiä suojeltavia luonnonarvoja. Rakentamisen suurin haittatekijä Natura-alueelle lienee veneliikenteen lisääntyminen.

Kuva 9. Rakennuspaikan I metsämaisemaa.

3.2. Muut rantakohteet

Suunnitteilla olevaan Maskun rantaosayleiskaavaan on merkitty 13 uutta loma-asuntorakennuspaikkaa, jotka eivät ole Natura-alueen tai luonnonsuojelualueen läheisyydessä (punaiset ympyrät, Kartta 2). Suurin osa näistä rakennuspaikoista sijoittuu alueille, jossa on jo nykyisin tiheä lomarakennuskanta, kuten Suutaraukon lahteen Kanta-Maskun alueelle. Kolme rakennuspaikkaa (9-11) on saarissa. Näillä 13 rakennuspaikalla ei katsottu olevan tarkempaa kartoitustarvetta tähänastisten luontoselvitysten perusteella.

Luettelo rakennuspaikoista kiinteistön nimellä ja kiinteistörekisterinumerolla:

- 1) Maskunnokka, 481-442-1-158
- 2) Kaunisniemi, 481-442-1-157
- 3) Raumaranta, 481-442-1-79
- 4) Saunaranta, 481-442-1-76
- 5) Aho, 481-442-1-241
- 6) Merilä, 481-442-1-243
- 7) Rantakulma, 481- 442 – 1 – 143
- 8) Suoranta, 481-406-4-28
- 9) Kurkkupelto, 481-488-2-137
- 10) Mettäniitty, 481-433-1-28
- 11) Pohjaranta, 481-413-1-62
- 12) Merelä, 481-406-1-89
- 13) Pankkari, 481-406-4-15

4. Johtopäätökset

Kartoituksen mukaan suunnitteilla olevan rantaosayleiskaavan uudet loma-asuntorakennuspaikat eivät aiheuta merkittäviä muutoksia Oukkulanlahden Natura-alueella tavattavien EU:n lintudirektiivin liitteen 1 lintulajien suojelutasoon, lukuun ottamatta rakennuspaikkaa E. Kyseinen suunniteltu rakennuspaikka on pienialainen merenrantaniitty, joka kuuluu luonnonsuojelulain ensisijaisesti suojeltaviin luontotyyppeihin. Monet merenrantaniityt ovat tärkeitä elinympäristöjä useille taantuneille niitty- ja avomaan lintulajeille, kuten peltosirkuille, heinäkurpille ja pikkulepinkäisille. Tämän takia olisi suositeltavaa kartoittaa tarkemmin tämä rakennuspaikka parempana ajankohtana.

Uusilla loma-asuntorakennuspaikoilla ei ole metsälain 10 § mukaisia metsäluonnon tärkeitä elinympäristöjä eikä vesilain 11 §:n mukaisia suojeltavia vesiluontotyyppejä. Luonnonsuojelulaki 29 §:n mukaisia suojeltavia luontotyyppejä ei ollut merenrantaniittyä lukuun ottamatta. Aikaisempien luontoselvitysten viitasammakkohavainnot (Enviro 2007) eivät koskeneet näitä rakennuspaikkoja. Lemun kunnan luontoselvityksen mukaan alueella ei ole tiedossa olevia liito-oravan reviirejä (Suomen luontotieto 2002).

Monien uusien loma-asuntorakennuspaikkojen suurin haaste suojeltaville vesilintulajeille on vesiliikenteen lisääntyminen. Natura-alueella vesiliikenteen häiritsevä vaikutus on otettu huomioon erilaisin rajoituksin (Metsähallituksen julkaisu 2007). Alueelle on säädetty nopeusrajoituksia ja tietyillä vesialueilla (mm. Aitsaarenrauma) ja rantaniityillä on kielletty liikkuminen pesintäaikaan 15.4-15.7.

Senja Vainioranta

Senja Vainioranta

FM, biologi

5. Kirjallisuus

Enviro (2012). Oukkulanlahden – Merimaskun alueen pesimälinnuston selvitys. Enviro Oy. 28 s.

Matikainen, Jyrki; Lievonen, Tommi: Oukkulanlahden linnustoseelvitys. Lounais-Suomen ympäristökeskus 2001. (Moniste 2/2001.) - 40 s.

Saarinen, Markku J.: Lemun Oukkulan- ja Monnoistenlahdet sekä Halkkoaukko: kausiyhteenveto 1984.- 16 s.

Lemun kunnan luontoselvitys. Suomen Luontotieto Oy 2002. (Suomen Luontotieto Oy 14/2002.) - 7 s.

Matikainen, Jyrki; Lievonen, Tommi: Oukkulanlahden kasvillisuus. Lounais-Suomen ympäristökeskus 2001. (Moniste 18/2001.) - 54 s.

Oukkulanlahden Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja 2007. – 71 s.

Ympäristöhallinnon sivut www.ymparisto.fi